

1. Uwagi wstępne

Muzeum Okręgowe im. Stanisława Staszica w Pile jest najdalej na Północ wysuniętą jednostką podległą Samorządowi Województwa Wielkopolskiego. Jest to muzeum wielodziałowe, którego strukturę poza działami merytorycznymi skupionymi w siedzibie głównej w Pile, stanowi również oddział na wolnym powietrzu – Muzeum Kultury Ludowej w Osieku nad Notecią. Z uwagi na miejsce w wielkopolskim muzealnictwie Muzeum Okręgowe im. Stanisława Staszica w Pile jest jednostką o charakterze naukowo-kulturalnym, łączącą w równomierny i zbilansowany sposób obie te dziedziny – profile działalności. Profile te w bezpośredni sposób wynikają z ustawy o muzeach, ale i z definicji samego muzeum. Z założenia więc, z racji umiejscowienia muzeum na mapie Wielkopolski, ale i biorąc pod uwagę jego specyfikę, wynikającą z nadanego przez Sejmik Województwa Wielkopolskiego statutu określającego profil działalności jednostki, muzeum realizuje określone działania w obrębie granic województwa wielkopolskiego. Niemniej, w merytorycznie uzasadnionych przypadkach, działania te sięgają poza administracyjny zasięg terytorialny. Dotyczy to zwłaszcza etnografii oraz archeologii, które jako dyscypliny naukowe nie mogą ograniczać się jedynie do współcześnie wytyczanych granic, a wręcz przeciwnie, aby w pełni obiektywnie przedstawiać będący przedmiotem ich badań stan i obraz kultury, zobligowane są do dokumentowania ich w szerszym i pełniejszym ujęciu, w granicach sięgających nierzadko dalej, aniżeli tylko w obrębie obecnego województwa wielkopolskiego. Tym samym, u źródeł zainteresowań Muzeum Okręgowego w Pile poza etnograficznym subregionem Puszczy Noteckiej, znajdują się równie ważne dla niego Krajna i Pałuki, jako dwa subregiony etnograficzno-historyczne, które w części jedynie swoim zasięgiem pokrywają się z dzisiejszym podziałem administracyjnym.

2. Misja jednostki

Biorąc pod uwagę ściśle określony profil działalności, ale i niezwykle dynamicznie zmieniające się w dzisiejszej dobie warunki - głównie zewnętrzne, wyrażające się zwłaszcza w oczekiwaniach odbiorców oferty muzeum, instytucja kultury, w tym pilskie muzeum, aby być nowoczesną, powinna w klarowny sposób definiować swoją misję. Nie dość tego, misja ta powinna być przejrzysta nie tylko dla odbiorcy, ale również – jeśli nie przede wszystkim – dla wszystkich w niej zatrudnionych osób, co ułatwia tworzenie spójnego wizerunku instytucji oraz realnie wzmacnia możliwości jej funkcjonowania we współczesnym świecie konkurencji. Nie do przecenienia jest tutaj zrozumienie tak zdefiniowanej misji, zrozumiałej dla zatrudnionych, bowiem jest to obecnie jedyny sposób na zintegrowanie wszystkich wokół wyznaczonych w obszarach działalności muzeum celów.

Muzeum, aby nie stać się instytucją skostniałą, powinno zabiegać o swojego odbiorcę i widza. Absolutnie nie może się ograniczać wyłącznie do jednej, określonej grupy docelowej. W przypadku Muzeum Okręgowego w Pile, grupę tę od lat stanowią dzieci i młodzież. Jest to grupa, która choćby ze względu na ofertę instytucji w znacznej mierze skorelowaną z programem nauczania w szkolnictwie, jest i tak wierna placówce. W tym kontekście ważniejszym zadaniem wydają się być działania zmierzające do przyciągania do muzeum widzów, którzy do tej pory w nim jeszcze nie byli.

Zakładając iż misja muzeum to świadomy sens i wytyczony cel muzeum, charakterystyczny wyłącznie dla niego, a nadto aktywność działania jednostki z racji jej położenia w określonym środowisku, mając również na uwadze fakt, iż misja to istota i kierunek zainteresowań oraz konkretne zadania stojące przed konkretnym muzeum, które uwarunkowane są rodzajem zbiorów muzealnych, oferta muzeum zwłaszcza w ujęciu edukacyjno-kulturalnym powinna być bardzo różnorodna, ale i taka aby wyróżniała muzeum spośród wielu innych, o podobnym charakterze instytucji.

Idąc dalej, należałoby wykorzystywać wszelkie podpowiedzi płynące z doświadczeń kultury, również masowej, by wśród innych podmiotów otaczających muzeum ulokować ofertę własną, płynącą ze sposobu narracji, nierzadko swoistej estetyki kreowanej przez lokalne a nawet ogólnopolskie media w postaci czasopism a zwłaszcza w największym zakresie docierającego do odbiorcy telewizyjnego przekazu.

3. Cele strategiczne w perspektywie planowanych działań i kierunków rozwoju Muzeum w latach 2018-2022

Z racji tego, że Muzeum Okręgowe w Pile będąc instytucją wielodziałową, gromadzi muzealia i tworzy kolekcje eksponatów z różnych dyscyplin, a nadto z uwagi na fakt, iż w strukturze organizacyjnej ma także oddział skansenowski, pozornie łatwiej jest mu wyznaczyć i definiować cele ukierunkowane nie tylko na jednego, jak napisano wyżej – określonego odbiorcę.

Jednak ze względu na fakt, co również podkreślono wyżej, cele takie, stanowiące jednocześnie ofertę muzeum, powinny być adekwatne i zgodne nie tylko z profilem działalności jednostki, ale jako produkt końcowy, muszą być przede wszystkim atrakcyjne dla wspomnianego odbiorcy.

3.1. Zbiory

Gromadzenie muzealiów to jeden z niezmiennie najważniejszych celów działalności muzeum, wprost wynikający z ustawy o muzeach. Skupiając się jednak w tym miejscu na nadrzędności tego działania, ale w innym odniesieniu, przekładającym się pośrednio na osiągnięciu celu jednostki w postaci zdefiniowanej oferty skierowanej do jej odbiorcy, jak napisano wyżej, to kolekcjonerstwo winno być wyznaczane priorytetowo z uwzględnieniem specyfiki poszczególnych działów merytorycznych muzeum oraz oddziału.

Oznaczać ono powinno politykę kolekcjonerską określaną wspólnie z pracownikami odpowiedzialnymi za zbiory w poszczególnych komórkach merytorycznych, co pozwoliłoby na określenie priorytetów, które powinny być wyznaczone merytorycznie, ale także z uwzględnieniem świadomości, że powinny one także tworzyć docelowo kolekcje atrakcyjne dla zwiedzających.

Dotychczas w muzeum strategia powiększania zbiorów o ile była dyskutowana, o tyle odzwierciedlała ona w zasadzie jedynie ukierunkowane potrzeby merytorycznych komórek wewnętrznych.

3.1.1. Utworzenie Komisji Zakupów

Z punktu widzenia autora koncepcji, pomimo oporu ze strony opiekunów zbiorów, ważnym jest powrót do niezrealizowanej dotychczas idei przywrócenia Komisji Zakupów, której najważniejszą rolą byłoby czuwanie nad strategią gromadzenia zabytków, a także weryfikowania jej pod względem udostępniania, czyli drugiego z nadrzędnych i określanych statutowo celów w działalności muzeum.

Z merytorycznego punktu widzenia, głównym celem Komisji byłaby analiza planów kolekcjonerskich pod względem ich rozwoju w myśl zasad nowoczesnej muzeologii, ale i precyzyjne określanie ram czasowych i terytorialnych dla poszczególnych kolekcji muzealnych oraz opracowywanie długofalowej strategii działań. Ważnym zadaniem Komisji będzie także ocena autentyczności kupowanych eksponatów i ustalanie ich wartości rynkowej oraz ich przydatności do celów edukacyjnych jak i wystawienniczych.

3.1.2. Sposoby pozyskiwania muzealiów

Doświadczenie i dotychczasowa praktyka w działaniach na rzecz poszerzania kolekcji jednoznacznie wskazują metody pozyskiwania nowych obiektów do zbiorów muzeum.

Eksponaty są i winny być nadal pozyskiwane poprzez:

- badania archeologiczne,
- zakupy,
- darowizny

Warto w tym miejscu jednak wskazać decydujące o nich determinanty.

Najważniejszym czynnikiem wpływającym na pozyskiwanie zabytków archeologicznych, choć w głównej mierze inwentarz działu archeologii wzbogaca się o obiekty przekazywane do zbiorów na podstawie stosownych decyzji Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Poznaniu – Delegaturę w Pile, są własne możliwości finansowe pozwalające na inicjowanie stosownych badań wykopaliskowych. Niemniej muzeum angażowało się i angażować w dalszym ciągu powinno w merytoryczne wspieranie działań podobnych do badań własnych realizowanych przez podmioty zewnętrzne. Powinno też przyjmować na przechowanie w depozyt a w konsekwencji i docelowo na własność zabytki pochodzące z badań towarzyszącym inwestycjom związanym z rozwojem infrastruktury drogowej i budowlanej prowadzonych na terenie północnej Wielkopolski.

W perspektywie lat 2018-2022 Muzeum Okręgowe w Pile zyskuje możliwość pozyskiwania kolejnych zabytków angażując się w kontynuację własnych projektów, jak np. badania powierzchniowe w granicach odnowień leśnych na terenie Nadleśnictw Zdrojowa Góra oraz Kaczory, badań wykopaliskowych na relikwie mielerza w Nadleśnictwie Zdrojowa Góra oraz organizując badania wykopaliskowe na domniemanym grobowcu megalitycznym w leśnictwie Jeziorki, w Nadleśnictwie Kaczory. Poza tymi kierunkami działań, możliwości powiększenia kolekcji związane będą z wyżej wymienionymi decyzjami Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Poznaniu.

Drugim z czynników mających wpływ na pozyskiwanie do zbiorów Muzeum Okręgowego w Pile kolejnych obiektów są zakupy. Tutaj istotną rolę odgrywać będzie wcześniej wskazana Komisja Zakupów. To ona powinna mieć decydujący głos w sprawie zakupu cenniejszych muzealiów i to ona ostatecznie powinna je dyrektorowi muzeum rekomendować. W perspektywie lat 2018-2022 istotnym, jeśli nie decydującym o zakupach muzealiów elementem, przy ograniczonych własnych możliwościach finansowych, będą pogramy Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

Należy zauważyć i docenić ostatni z wytyczanych do tej pory, zwłaszcza w ostatnich latach kierunków, a mianowicie pozyskiwanie muzealiów w oparciu o darowizny. Odgrywają one niezwykle istotną rolę zwłaszcza przy powiększaniu zbiorów etnograficznych, głównie w oddziale muzeum – w Muzeum Kultury Ludowej w Osieku nad Notecią. W ten sposób oddział skansenowski w kilku ostatnich latach wzbogacił się o kilkaset eksponatów. Są to zazwyczaj elementy wyposażenia wiejskich wnętrz, ale i drobne oraz większe muzealia z zakresu sprzętu gospodarstwa domowego i rolniczego, ukazujące przemiany na wsi od przełomu XIX/XX w. poczynając, kończąc zaś na nabytkach najnowszych, nawiązujących już do życia na wsi w latach 60-70 XX w. Kierunek ten niezwykle cenny dla muzeum, choć uwarunkowany osobami darczyńców, koniecznie i bezwarunkowo należy utrzymać. Warto przy tej okazji zwrócić uwagę na ostatni z wymienionych, zrodzony stosunkowo niedawno, ale taki, o którym już w chwili obecnej obowiązkowo należy pamiętać. Bowiem przy obecnym tempie i poziomie rozwoju, technika od końca lat 70' minionego wieku, systematycznie wypierana w czasie przez nowości, już dziś w wielu przypadkach, a dotyczy to także działalności Muzeum Okręgowego w Pile, zwłaszcza jego oddziału w Osieku nad Notecią, odchodzi do przysłowiowego lamusa, staje się zapomniana. Dlatego obowiązkiem muzeum, już na obecnym etapie, jest dokumentowanie i utrwalanie tej najnowszej historii, zwłaszcza w ujęciu etnograficznym. Tak rozumiany kierunek, powinien być obecnie jednym z kierunków narracji przenoszonej w konkretne ekspozycje wnętrz w obrębie zabudowy wiejskiej skansenu w Osieku.

3.1.3. Digitalizacja zgromadzonych zbiorów

Muzeum Okręgowe w Pile w dotychczasowych działaniach nie przewidywało digitalizacji zbiorów. W perspektywie zaś kolejnych pięciu lat ten aspekt działalności ze wszech miar wydaje się bardzo ważnym elementem funkcjonowania jednostki, zwłaszcza że jak poruszono to w pkt. 2 opracowania, zamierza ona zintensyfikować działania na rzecz pozyskiwania nowych, przy jednoczesnym utrzymaniu dotychczasowych, odbiorców własnej oferty.

Realizując taki cel, należy jednak pamiętać, aby działania na rzecz prezentowania własnych zbiorów przez muzeum w wirtualnym świecie, wykorzystując do tego możliwości strony internetowej

muzeum, były zbilansowane i opierające się na założeniu, że jednostka realizować ten cel ma jedynie aby swojego widza zapoznać z tworzoną kolekcją, nie odkrywając jej całkowicie i nie prezentując w całości, ma więc ją digitalizować i pokazywać odbiorcy jedynie na wybranych, najbardziej reprezentatywnych obiektach z tychże kolekcji. Szansą na realizację tych zamierzeń będą odpowiednie programy MKiDN, które zwłaszcza w ostatnich latach szerzej otwiera instytucjom kultury możliwości szeroko rozumianej teleinformatyzacji.

Już w 2018 roku w zamierzeniu Muzeum Okręgowego w Pile jest zdigitalizowanie kolekcji pamiątek po Straży Granicznej. Jednak w odróżnieniu od przyjętego wyżej planu na finalizowanie działania, w tym wypadku, wyżej wspomnianą kolekcję ze zbiorów działu historycznego muzeum zdigitalizuje przy udziale i we współpracy z Archiwum Straży Granicznej w Szczecinie. Jego realizacja nie zakłada udziału finansowego muzeum w projekcie, odbędzie się z wykorzystaniem istniejących możliwości technicznych Archiwum SG, a sam projekt promować ma w założeniu obie zaangażowane w niego instytucje. Finalnie zdigitalizowane obiekty służyć mają promocji ekspozycji czasowej w siedzibie Muzeum Okręgowego w Pile, organizowanej w związku z przypadającym w 2018 roku jubileuszem 90-lecia powołania Straży Granicznej, jak również umieszczeniu ich docelowo na stronie muzeum i udostępnieniu zwiedzającym w celu promocji kolekcji.

3.1.4. Priorytetowe cele kolekcjonerskie na lata 2018-2022

O ile duży udział, jak napisano już wyżej, w polityce kształtowania i gromadzenia muzealiów w muzeum przejąć ma Komisja Zakupów, o tyle w kilku kierunkach muzeum powinno podążać konsekwentnie w dalszych latach i je rozwijać. W pierwszej kolejności należy tu wymienić tworzoną od ponad 3 lat kolekcję rzeźby Piotra Wolińskiego – twórcy ludowego z Pałuk, która powstaje w oddziale w Osieku nad Notecią. Do chwili obecnej, tworzy ją 15 profesjonalnych rzeźb postaciowych. W zdecydowanej większości są to postaci świętych. Kolekcja ta, nie dość, że tworzona w oparciu o specyfikę funkcjonowania oddziału skansenowskiego muzeum, gromadzącego muzealia i obiekty architektury wiejskiej z obszaru północnej Wielkopolski, a dokładniej z terenu trzech subregionów: Krajny, Pałuk i Puszczy Noteckiej, to nadto wypełnia długo istniejącą lukę w szeroko rozumianym dziale etnograficznym muzeum. Co więcej, kolekcja rozwijana jest na zasadzie współpracy z twórcą, która pozwala zdefiniować na zasadzie zamówienia, kolejne eksponaty.

Ponieważ oddział Muzeum Okręgowego w Pile wyróżnia się na tle innych muzeów na wolnym powietrzu w Polsce ze względu na posiadanie rozbudowanego sektora archeologicznego, gdzie prezentowany jest obrządek pogrzebowy występujący w okolicy Osieka na przestrzeni prawie 700 lat (od V w. p.n.e. do II/III w. n.e.), należy też zwrócić uwagę na rozbudowę części archeologicznej ekspozycji, tzw. „pawilonów archeologicznych”. Jest ona plonem badań archeologicznych cmentarzyska, które znajdowało się na terenie skansenu w pradziejach, a ponieważ badania ciągle są prowadzone, kolekcję tę ze wszech miar należy również systematycznie rozwijać. Jej modernizacja – koncepcja wystawy powstała jeszcze w latach 80. XX wieku, nie spełnia już pod względem koncepcyjnym wymagań współczesnego widza, także wzbogaceniu i zmianie powinna ulec zawartość merytoryczna wystawy. Uzupełnione jednocześnie powinno być zaplecze tej części skansenu o elementy małej infrastruktury związanej z prezentacjami pradziejowymi – w oparciu o piec do wypału ceramiki, piec piekarski do wypieku podpłomyków, rekonstrukcję domostwa z wybranego okresu pradziejów (z wczesnej epoki żelaza względnie z okresu neolitu).

Ważnym celem jest też kontynuacja dotychczasowych kierunków gromadzenia zbiorów etnograficznych związanych z ekspozycją etnograficzną wewnątrz i zagród chłopskich – wyposażenie wewnątrz: w meble, sprzęty kuchenne, dewocjonaalia, muzealia związane z rolnictwem – narzędzia i maszyny rolnicze, wiejskie środki transportu, narzędzia rzemieślnicze, sprzęty tkackie oraz sprzęty związane z rybołówstwem śródlądowym.

Drugim ważnym i koniecznym do kontynuowania kierunkiem w perspektywie najbliższych 5 lat, są gromadzone w dziale historycznym pamiątki po wspomnianej w innym miejscu Straży Granicznej

oraz formacjach wojskowych związanych z Regionem Nadnoteckim, jak również zabytków związanych z historią miasta Piły i regionu.

Muzeum powinno również kontynuować gromadzenie zabytków archeologicznych, ważnych z punktu widzenia rozwoju działu archeologicznego w siedzibie muzeum w Pile, zwłaszcza że istnieje realna szansa na dalszy rozwój współpracy z okolicznymi Nadleśnictwami, na terenie których odnajdywano nierzadko cenne całe kolekcje, które na podstawie decyzji konserwatorskich trafiały do zbiorów muzeum oraz brać pod uwagę realną szansę na realizację na terenie miasta Piły bardzo ważnego z punktu widzenia muzeum projektu inwestycyjnego realizowanego przez Gminę Piła, a związanego z budową tzw. „Mediateki”. Projekt ten zakłada wspomnianą budowę w samym sercu miasta, co w świetle dostępnych źródeł i dokumentów historycznych pozwala sądzić, że zwiększy też szansę na pozyskanie do zbiorów muzeum nowych, niezwykle cennych muzealiów dotyczących historii miasta.

Wyżej przedstawiono oczywiście jedynie główne kierunki kolekcjonerskie. Poza nimi w perspektywie nadchodzących kolejnych pięciu lat, z całą pewnością realizowane będą i inne, o których w głównej mierze decydować merytorycznie będzie powołana i przedstawiana wcześniej Komisja Zakupów.

3.2. Jubileusz 40-lecia istnienia oddziału muzeum – Muzeum Kultury Ludowej w Osieku

W 2015 roku Muzeum Okręgowe w Pile obchodziło jubileusz 40 lat funkcjonowania instytucji, mając to na uwadze, należy pamiętać, że rok 2018 będzie z kolei rokiem jubileuszowym, również związanym z 40-leciem istnienia, dla oddziału muzeum w Osieku nad Notecią. Powstanie Muzeum Kultury Ludowej w Osieku związane jest z odkryciem archeologicznym, jakie miało miejsce w latach 70. XX wieku. W części Osieka nazywanym Praczem znaleziono pochówki kultury pomorskiej z ok. V w. p.n.e. Spektakularne znalezisko spowodowało, że w miejscu odkrycia utworzono Rezerwat Archeologiczny, który z czasem poszerzono o ekspozycję etnograficzną. W 1978 roku osiecki oddział przejęło Muzeum Okręgowe w Pile. W ciągu czterech dekad zgromadzono w skansenie blisko 6 tys. eksponatów i 31 obiektów architektonicznych. Muzeum Kultury Ludowej jest jedynym muzeum skansenowskim, które zajmuje się północnymi rubieżami historycznej Wielkopolski (Krajną), gromadzi też zbiory z terytorium Pałuk i Puszczy Noteckiej. Skansen stał się miejscem, które przyciąga coraz większe rzesze ludzi zainteresowanych historią i tradycją północnej Wielkopolski. Z tego też względu planuje się zorganizowanie okolicznościowej uroczystości połączonej z koncertem, jak również wydanie specjalnie z tej okazji publikacji, dokumentującej „codzienne życie” skansenu, odnoszące się do początków jego istnienia. Publikacja będzie wydana w oparciu o Komitet Redakcyjny, złożony nie tylko z pracowników muzeum – zwłaszcza oddziału w Osieku, ale także zaproszeni do niego zostaną „budowniczości” skansenu jak i osoby na trwałe zapisane w historii tego miejsca. Jubileusz Muzeum Kultury Ludowej w Osieku przewidziany jest na wrzesień 2018 roku.

3.3. Zapewnienie muzeum warunków do funkcjonowania na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych

W ostatnich latach instytucje kultury, w tym muzea podległe Samorządowi Województwa Wielkopolskiego, zaczęły funkcjonować w nieco innych i całkiem odrębnych od dotychczasowych realiach, spowodowanych realnymi zagrożeniami związanymi z potencjalnymi konfliktami zbrojnymi, zagrożeniem terrorystycznym oraz coraz częstszymi klęskami żywiołowymi. W takich realiach Organizator, przywiązujący ogromną wagę do problemu i wrażliwy na sprawy ewentualnego zagrożenia, rozpoczął proces przygotowywania wojewódzkich samorządowych jednostek organizacyjnych do realizacji zadań obronnych. W minionym roku proces ten objął także podległe Samorządowi Województwa instytucje kultury. Wraz z przedstawicielami innych instytucji Muzeum Okręgowe w Pile uczestniczyło w symultanicznych ćwiczeniach mających na celu uświadomienie

zagrożeń, przedstawieniu sposobów wdrażania odpowiednich procedur, służących minimalizowaniu skutków tych potencjalnych zagrożeń, ale przede wszystkim służących zdiagnozowaniu w obrębie poszczególnych placówek, aktualnego stanu ich przygotowania do czynnej realizacji odpowiednich zadań w przypadku wystąpienia sytuacji kryzysowych. Jest to o tyle istotne, że muzea mają do spełnienia dodatkową rolę ochrony zbiorów, określoną ustawowo rozporządzeniem Ministra Kultury z dnia 25 sierpnia 2004 r. w sprawie organizacji i sposobu ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych.

Na podstawie przeprowadzonych ćwiczeń, Marszałek Województwa Wielkopolskiego, zdecydował się przeprowadzić kontrolę w Muzeum Okręgowym w Pile, która wykazała niedostatki, mogące negatywnie wpływać na realizację określonych i nałożonych przez Ustawodawcę na muzeum zadań i zdecydował się w wystąpieniu pokontrolnym zawrzeć uwagi służące likwidacji braków i wyeliminowania nieodpowiednich procedur w muzeum.

W tej sytuacji, jeszcze w bieżącym roku, co w odpowiedzi na wystąpienie pokontrolne Marszałka Województwa Wielkopolskiego wskazano, niezbędne jest wystąpienie przez muzeum do właściwych terenowo organów samorządu terytorialnego z wnioskami o nałożenie świadczeń na rzecz obrony, w celu uzupełnienia stanów osobowych i zasobów niezbędnych do prawidłowej realizacji zadań obronnych, jak też określenie stanowisk służbowych, niezbędnych i kluczowych dla zapewnienia funkcjonowania Muzeum w razie ogłoszenia mobilizacji i w czasie wojny oraz wystąpienie do właściwych Wojskowych Komendantów Uzuppełnień z wnioskami o reklamowanie od obowiązku pełnienia czynnej służby wojskowej w razie ogłoszenia mobilizacji i w czasie wojny podległych pracowników spełniających warunki reklamowania.

Poza wymienionymi, niezbędne jest opracowanie w 2018 roku planu ochrony zabytków Muzeum na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych oddzielnie dla siedziby Muzeum Okręgowego w Pile oraz dla oddziału Muzeum – Muzeum Kultury Ludowej w Osieku. W tym celu należy, jak zaproponowano to wcześniej Marszałkowi Województwa, wyznaczyć zespół do opracowania wymienionych planów, który powołany zostanie w oparciu o funkcjonującą strukturę organizacyjną muzeum, bez angażowania do tego osób z zewnątrz. Wynika to z założenia, że plany ochrony wymagać będą nie tylko odpowiedniego zaangażowania przy ich konstruowaniu, ale także ich systematycznego aktualizowania. W tej sytuacji najbardziej racjonalnym działaniem jest stworzenie dokumentów, z którymi utożsamiać się będą tworzący je pracownicy. Zadaniem dla muzeum na kolejne lata, będzie również planowanie i organizowanie nie rzadziej niż raz w roku szkoleń obronnych kadry i personelu Muzeum.

3.4. Zakup nowego pojazdu służbowego

Muzeum Okręgowe w Pile dysponuje flotą 2 pojazdów służbowych: Renault Kangoo pozostającego w użytkowaniu oddziału Muzeum – w Osieku nad Notecią oraz Renault Trafic do przewozu osób i mienia, na potrzeby siedziby Muzeum Okręgowego w Pile. Drugi z pojazdów z silnikiem wysokoprężnym (diesel) o pojemności 1.9 l. został wyprodukowany w 2004 roku. W chwili obecnej – stan na wrzesień 2017 r. – samochód ten przejechał łącznie 250 tys. km.

Pomimo relatywnie niedużego przebiegu, charakteryzuje się on zwłaszcza w kontekście ostatnich kilku lat, coraz większą awaryjnością. Poczynając od roku 2014, stawał się on również coraz bardziej kosztowny w eksploatacji. W ciągu ostatnich trzech lat wydatki przeznaczone na jego naprawy i usługi serwisowe przekroczyły już kwotę 27.500 zł. W pierwszych latach po zakupie samochód dzięki możliwości wykorzystywania go do świadczenia usług transportowych podmiotom zewnętrznym, dawał możliwości dodatkowych przychodów dla Muzeum. Obecnie jest to bardzo utrudnione, zwłaszcza w kontekście podróży na dalszych trasach, ze względu na pojawiające się coraz częściej awarie pojazdu. W tej sytuacji i w perspektywie kolejnych kilku lat, koniecznym i uzasadnionym staje się zakup nowego samochodu.

4. Upowszechnianie działalności muzeum

Muzeum Okręgowe w Pile odwiedzane jest rocznie przez około 25 tysięcy widzów, z tego około 19-20 tysięcy stanowią odbiorcy oferty udostępnianej przez Muzeum Kultury Ludowej w Osieku nad Notecią i około 5-6 tysięcy to zwiedzający i odbiorcy oferty Muzeum Okręgowego z siedzibą w Pile. Z ogólnej frekwencji blisko $\frac{3}{4}$ stanowią najmłodszy odbiorcy. O ile – jak napisano to w osobnej części koncepcji, dzieci i młodzież są stałymi odbiorcami muzealnej oferty, o tyle w kontekście turystów indywidualnych muzeum zobligowane jest do rozszerzenia oferty przy jednoczesnym utrzymaniu dotychczasowego kierunku narracji w stronę szkół, w oparciu o rozbudowaną działalność edukacyjną – poprzez lekcje, pokazy etnograficzne, warsztaty (utrzymując w skali roku ponad 300 lekcji i warsztatów oraz ok. 500 pokazów etnograficznych – rzemiosła i zajęć gospodarskich i domowych).

Dużym atutem rzadko dotychczas wykorzystywanym w upowszechnianiu dorobku i zbiorów jest fakt, że osiecki oddział muzeum zajmuje się także kulturą grup osiedleńczych, które znalazły się w północnej Wielkopolsce w XX wieku, a szczególnie po 1945 roku (ludność z centralnej i południowej Polski, Polacy z Bukowiny). Należałoby sięgnąć do tego dorobku, zwłaszcza w kontekście szerszej narracji i interakcji z widzami, wykorzystując fakt, iż grupy napływowe osiadłe na terenie Północnej Wielkopolski, w dalszym ciągu wśród odbiorców oferty muzeum, są jeszcze w nieznacznym tylko stopniu znane, a zachowanie spuścizny kulturalnej wsi również i w tym ujęciu wydaje się ciągle zadaniem priorytetowym ze względu na szybkie przemiany zachodzące na wsi, które niszczą bezpowrotnie dziedzictwo kulturowe regionu, nie tylko w wymiarze materialnym, ale też duchowym i społecznym.

Ułatwieniem służącym w realizacji tego celu może tu być w kolejnych latach, a zwłaszcza w okresie pomiędzy 2018-2022 rokiem, uzgodniony w bieżącym roku z Organizatorem nowy Regulamin Organizacyjny Muzeum Okręgowego w Pile, który zakładał utworzenie działu edukacji i promocji, w miejsce dotychczasowego działu upowszechniania. Ta reorganizacja, przewidywana przez piszącego we wcześniejszej koncepcji na lata 2015-2018 zakładała zmianę jego charakteru i zasad działania. Poza tą zmianą przyjęty regulamin zdefiniował również zupełnie na nowo zasady współpracy pomiędzy poszczególnymi komórkami organizacyjnymi w muzeum, wprowadził nowy ład komunikacyjny między nimi. Wykorzystując analizę struktury organizacyjnej muzeum udało się też uszczegółowić zadania poszczególnych działów i samodzielnych stanowisk, co służy nie tylko lepszej komunikacji, ale także wypracowaniu efektywniejszej współpracy wewnętrznej w muzeum, co już w opisywanej perspektywie na lata 2018-2022 powinno przynieść wymierne efekty.

Na bazie tego schematu, można pokusić się o zwiększenie frekwencji. Służyć temu może:

- efektywniejsza promocja wystaw czasowych – struktura samych wystaw nie wymaga zasadniczych zmian,
- podniesienie poziomu merytorycznego imprez edukacyjnych organizowanych w oddziale w Osieku – struktura imprez plenerowych nie wymaga zmian, podobnie zmian tych nie potrzeba w tematyce etnograficznej organizowanych imprez,
- dalsze i konsekwentne ożywianie skansenu, stosowanie w nim elementów mistyfikacji z wykorzystaniem inscenizacji w obrębie ekspozycji,
- w miarę możliwości „przenoszenie” sprawdzonych w oddziale w Osieku pokazów etnograficznych „do miasta”, do siedziby głównej muzeum nieistniejących już, względnie wymierających - dawnych zwyczajów z życia wsi, celem przybliżenia ich szerzej mieszkańcom Piły,
- kontynuowanie rozpoczętych działań, ukierunkowanych na poprawę warunków lokalowych do cyklicznych zajęć o charakterze warsztatowym,
- rozbudowa zaplecza w postaci infrastruktury zarówno dla turystów indywidualnych (parking samochodowy, parking dla rowerów, miejsca wypoczynku) w oddziale w Osieku nad Notecią.

4.1. Ekspozycje czasowe

Tematyczne wystawy czasowe przygotowywane w siedzibie muzeum w Pile, skorelowane są z programem nauczania. Imprezy edukacyjne i towarzyszące im tematycznie wystawy czasowe organizowane w oddziale w Osieku, korelują z kalendarzem tradycyjnego życia i cyklu dorocznego na wsi. Wymagają one natomiast jak zauważono wyżej, nieznacznej poprawy merytorycznego poziomu w zakresie etnografii. Aby to osiągnąć należy w większym stopniu zacieśnić dobrą już współpracę z Lokalną Grupą Działania „Krajna nad Notecią”.

W kalendarzu wydarzeń wystawienniczych, w najbliższej perspektywie, tj. w roku 2018 zaplanowano dwa niezwykle ważne nie tylko dla muzeum, ale jak się wydaje – także dla mieszkańców – tematy:

- rocznica 90-lecia powołania Straży Granicznej,
- rocznica 100-lecia Powstania Wielkopolskiego.

Oba te wydarzenia są niezwykle doniosłe i nośne w całym regionie, również w Północnej Wielkopolsce, były więc planowane ze znacznym wyprzedzeniem. Towarzyszyć im będą katalogi wystaw, względnie stosowne leporella.

Poza szerzej omówionymi, w okresie pomiędzy 2018-2022 rokiem, muzeum winno kontynuować rozpoczętą formułę, organizowania mniejszej ilości wystaw w skali całego roku, natomiast ich dobór tematyczny weryfikować i poddawać ocenie zewnętrznej – widzom.

4.2. Ekspozycje stałe

Muzeum Okręgowe w Pile w odniesieniu do siedziby głównej przy ul. Browarnej 7 w Pile, zrealizowało koncepcję wystawy stałej w oparciu o muzealia ze zbiorów działu historycznego, archeologicznego, sztuki i w części wykorzystując w tym celu inwentarz działu etnograficznego oraz depozyty z innych muzeów. Niemniej, instytucja w dalszym ciągu pozyskuje muzealia, a zatem opiekunowie zbiorów, systematycznie odnosząc się do profilu funkcjonowania jednostki i analizując w swoich częściach wystawy zabytki towarzyszące ekspozycji, na bieżąco i w dalszym ciągu realizują projekt, dokonując w nim stosownych korekt. Najważniejszą z nich, z pewnością realną do osiągnięcia w okresie od 2018 r. do 2022 r., będzie w oparciu o zwrot depozytów z innych muzeów, stworzenie kompleksowej wystawy stałej w oparciu tylko i wyłącznie o zbiory własne.

W oddziale w Osieku nad Notecią, który to ciągle jest w fazie realizacji ekspozycji stałej, koncepcja nie jest jeszcze ostatecznie sformułowana. W dalszym ciągu, w części jedynie zrealizowane, pozostają do opracowania najważniejsze zagadnienia, opierające się na ukazaniu rozwarstwienia majątkowego i społecznego wsi, problematyka osadnictwa niemieckiego na terenach nadnoteckich oraz kultura grup etnograficznych przybyłych do północnej Wielkopolski po 1945 roku. O ile zabudowa wsi w ujęciu architektonicznym jest już w miarę reprezentatywna, o tyle obiektów, a zwłaszcza stanowiących ich wyposażenie muzealiów, w dalszym ciągu jest zbyt mało, by mówić o zakończonym procesie.

Realnie patrząc, proces ten może być kontynuowany jedynie w oparciu o rekonstrukcje, na podstawie dokumentacji konserwatorskich wcześniej zinwentaryzowanych obiektów, przy braku obiektów zachowanych w odpowiednim stanie w terenie, względnie poprzez uzupełnianie w już istniejących na terenie skansenu w Osieku całych zagród lub ich poszczególnych elementów, o muzealia stanowiące uzupełnienie kolekcji pokazującej sposoby życia w północnej Wielkopolsce.

4.3. Nowoczesne muzeum

Przyjmując założenie, że muzeum pełni rolę edukatora, przy równoczesnym twierdzeniu, że warsztatowe działania o charakterze edukacyjnym stanowią w ujęciu merytorycznym zasadniczy trzon funkcjonowania instytucji kultury w jednym z jej głównych statutowych celów – upowszechnianiu,

należy pamiętać również i o tym, aby prowadzony warsztat i narrację edukatorską w najlepszy z możliwych i dostępnych sposobów rozwijać.

Muzeum Okręgowe im. Stanisława Staszica w Pile w skali każdego roku prowadzi w siedzibie głównej w Pile jak i w oddziale w Osieku nad Notecią około 400 działań edukacyjnych, w tym lekcji muzealnych i warsztatów muzealnych, rozumianych jako formę lekcji muzealnych, rozszerzonych o część praktyczną. Zajęcia te, kierowane nie tylko do dzieci i młodzieży, cieszą się zainteresowaniem, o czym świadczy frekwencja. Są to jednak w znacznej mierze zajęcia, które są zajęciami cyklicznymi, w kalendarzu wydarzeń rocznych występującymi od lat. O ile więc absolutnie nie należy z nich rezygnować, warto też jednak sięgnąć w tym względzie po sprawdzone doświadczenia innych instytucji, nie tylko muzeów, tak aby móc je z jednej strony dalej utrzymywać, ale z drugiej również – i co ważniejsze, przede wszystkim rozszerzać.

Aby więc dalej się rozwijać, nie tracąc przy tym z horyzontu wypracowywanej przez lata i właściwej dla siebie formuły, muzeum by być nowocześniejszym, powinno wejść w znacznie szerszą interakcję z własnym widzem. Jakkolwiek bowiem zajęcia edukacyjne w Pile i w Osieku nad Notecią są zazwyczaj interesujące, harmonizujące z treściami szkolnymi, tak jednak sposób ich przeprowadzania a zwłaszcza organizowania pozwala przypuszczać, że wykorzystując i angażując do tego celu dostępne obecnie nowoczesne narzędzia, można jeszcze znacznie więcej zyskać

Dokonać tego można poprzez udostępnioną przed kilku laty w nowej odsłonie własną stronę internetową, która daje możliwość pełnego - w rozumieniu dwustronności relacji, kontaktu z odbiorcą. To jest z kolei odpowiednia droga do wprowadzenia systemu ewaluacji własnych działań.

W opinii piszącego, podnoszonej również w ostatnim czasie głosami merytorycznymi pracowników muzeum, należałoby w możliwie jak najkrótszym czasie w perspektywie lat 2018-2022 wprowadzić nową politykę edukacji wypracowaną wspólnie, z udziałem kierowników działów merytorycznych oraz kierownika działu edukacji i promocji, która z założenia wypełniałaby nie tylko misję muzeum, ale także pozwoliłaby jednostce stać się nowocześniejszą i bardziej otwartą na zewnątrz.

Tak rozumiana ewaluacja własnych działań, z wykorzystaniem kanału muzealnego newslettera powinna polegać przede wszystkim na:

- systematycznym diagnozowaniu potrzeb i oczekiwań odbiorców co do oferty muzeum na podstawie ankiet rozsyłanych do szkół i odbiorców indywidualnych, zapisanych w muzealnej bazie w oparciu usługę w/w newslettera,
- analizowaniu działań własnych w postaci ankiet z prośbą o ich ocenę do odbiorców jak wyżej.

Wspomniane tu działania, winny opierać się na schemacie korespondencji i interakcji z odbiorcą z podziałem zwłaszcza na kategorie wiekowe, wykształcenie, branże i status społeczny, aby w ten sposób możliwie jak najlepiej dokonywać analizy nadsyłanych odpowiedzi i tym samym planować działania dla różnorodnych odbiorców.

5. Działalność naukowa i badawcza

Muzeum Okręgowe w Pile od lat podejmuje działalność naukową w zakresie wytyczonym przez profil działania instytucji a także ze względu na jej wielodziałową strukturę. Stąd w kręgu zainteresowań naukowych jednostki znajdują się tematy archeologiczne, historyczne, z dziedziny sztuki i etnografii. Bezsprzecznie działalność tę należy kontynuować, ale starać się również nie ograniczać jej, choćby ze względów finansowych, tj. w pełni wykorzystywać potencjał i predyspozycje pracowników merytorycznych, starając się łączyć je z celami strategicznymi muzeum. Najbliższą ku temu okazją będzie obchodzony w 2018 roku jubileusz 40-lecia istnienia oddziału muzeum – Muzeum Kultury Ludowej w Osieku nad Notecią.

Z tej okazji, powołany zostanie Komitet Redakcyjny publikacji jubileuszowej, który zakładał będzie na płaszczyźnie redakcyjnej współpracę merytoryczną działów: historycznego, archeologicznego i etnograficznego w celu udokumentowania etapów rozwoju skansenu, od

pierwotnie powołanego Rezerwatu Archeologiczno-Etnograficznego aż do Muzeum Kultury Ludowej w Osieku, jako pełnoprawnego oddziału Muzeum Okręgowego w Pile.

Z punktu widzenia strategii pozyskiwania muzealiów, niezbędna jest kontynuacja celu wytyczonego w zakresie archeologii związanego ze współpracą z Nadleśnictwami w najbliższym sąsiedztwie Piły. Współpraca ze służbami leśnymi jest bowiem obecnie jedną z najbardziej wymiernych w zakresie pozyskiwania nowych zabytków do zbiorów muzeum. W tym samym kontekście, ważnym jest utrzymanie dotychczasowej współpracy z Samorządem Terytorialnym w ujęciu zarówno gminnym jak i powiatowym. Gmina Piła zamierza realizować w najbliższych latach bardzo dużą inwestycję w centrum miasta, niezwykle ważną z punktu widzenia muzeum, samorząd powiatowy zaś, realizował będzie zadania wokół Piły. Z perspektywy muzeum, są to projekty, które mogą zaowocować rozszerzeniem kolekcji działu archeologicznego Muzeum Okręgowego w Pile.

W zakresie etnografii, w dalszym ciągu merytorycznie najbardziej istotnym działaniem na kolejne 5 lat, będzie systematyczna aktualizacja koncepcji zagospodarowania Muzeum Kultury Ludowej w Osieku nad Notecią. Jest to nieuniknione i konieczne, ze względu na zredukowaną już niemal do zera liczbę obiektów występujących *in situ*, typowanych przed laty do translokacji. Co więcej, wielu z nich przed ich całkowitym zniszczeniem, nie zdążono także zinwentaryzować. Tym samym i w sytuacji, kiedy to rekonstrukcje są w oparciu o istniejące dokumentacje trudne do zrealizowania, należy nadal skupić się jak zaznaczono to w poprzedniej koncepcji z roku 2014, na zachowanych jeszcze w terenie nielicznych przykładach budownictwa zrębowego i sumikowo-łatkowego, a także penetrować teren północno-zachodniej Krajny – reprezentatywnej dla koncepcji zabudowy skansenu w Osieku – pod kątem zachowanych tam jeszcze budynków gospodarczych i stodół. One to bowiem mogą być dopełnieniem kilku już istniejących zagród na terenie osieckiego muzeum.

Należy zauważyć, że przez lata główny nacisk etnografowie Muzeum Okręgowego w Pile kładli na badanie obszaru Krajny, ze względu na małe zainteresowanie tym terenem innych ośrodków muzealnych i naukowych. Skupienie się na obszarze położonym na północ od Noteci sprawiło, że najwięcej zbiorów ruchomych i obiektów architektonicznych pochodzi właśnie z tego obszaru. Aby wyrównać te dysproporcje, w kolejnych latach należy skupić się bardziej na badaniach prowadzonych na terenie Pałuk i Puszczy Noteckiej. Niedostatecznie przebadane są również tereny nadnoteckie, które w XVIII i XIX wieku ulegały intensywnej kolonizacji olęderskiej, fryderycjańskiej i późniejszej niemieckiej. Muzeum posiada duże braki w dokumentowaniu osadnictwa obcego na tych terenach.

Potencjalnie nową i ważną w zakresie działalności naukowej płaszczyzną realizowaną w Muzeum Okręgowym w Pile może stać się poruszana w poz. 4.3 niniejszej koncepcji analiza materiałów pozyskiwanych z szeroko rozumianej ewaluacji pracy muzeum. Regularne bowiem badanie opinii publicznej na temat działalności własnej, z uwzględnieniem różnych jej kryteriów, niewątpliwie tworzyć będzie szeroką płaszczyznę do analizy w ujęciu naukowym, nierzadko wykorzystywanym także w postaci opracowań i artykułów.

6. Rozwój infrastruktury Muzeum – wyzwania

Siedziba główna muzeum mieści się w wyremontowanym pod koniec lat 90' i zaadoptowanym do celów muzealnych zabytkowym budynku z XIX wieku. Obiekt spełnia obecnie potrzeby muzeum, choć ze względu na ograniczenia związane z dawnymi rozwiązaniami architektonicznymi, stawia również przed muzeum pewne wyzwania. Największym z nich, z którym instytucja boryka się systematycznie jest kwestia wilgoci w podpiwniczeniu obiektu, która to wdziera się również do pomieszczeń przeznaczonych na ekspozycje czasowe. W tej sytuacji i przy niezwykle trudnej naprawie stanu rzeczy – całkowite usunięcie zawilgocenia możliwe jest tylko poprzez mechaniczną ingerencję w struktury fundamentów budynku – należy systematycznie likwidować wilgoć wewnątrz obiektu, co związane jest z okresowymi remontami pomieszczeń, zwłaszcza w kondygnacji podziemnej.

Muzeum w nieodległej przyszłości stanie także przed koniecznością usunięcia barier architektonicznych dla niepełnosprawnych. Do budynku muzeum prowadzą dwa osobne wejścia, z których każde związane jest z komunikacją po schodach. Rozsądnym rozwiązaniem tej kwestii wydawać się może montaż przy schodach do wejścia głównego odpowiedniej platformy, która służyłaby do transportu wózków dla osób z niepełnosprawnością fizyczną. Jest to o tyle istotne, że do tej pory osoby niepełnosprawne wyłączone były z ruchu turystycznego w obiekcie niemal całkowicie. Przed przyjęciem metody rozwiązania usunięcia wspomnianych barier, należy zasięgnąć opinii odpowiednich służb konserwatorskich, po czym sięgnąć po najbardziej optymalne, ale i najmniej ingerujące w zabytkową strukturę obiektu.

W perspektywie najbliższych pięciu lat, należy też poświęcić działania na poprawę zaplecza sanitarnego. Od momentu oddania obiektu przy ul. Browarnej 7 w Pile, tj. pod koniec lat 90', sanitariaty w obiekcie nie były jeszcze gruntownie remontowane. O ile poddawane były one drobnym remontom, wspólnie z innymi pomieszczeniami i przemalowywane, to od momentu oddania budynku w użytkowanie, funkcjonują one w swoim pierwotnym stanie. Naprawy wymagają m.in. tynki i glazura oraz armatura.

W dalszym ciągu dużym wyzwaniem jest również nie rozwiązany dotychczas problemem infrastruktury turystycznej w oddziale muzeum w Osieku nad Notecią. O ile nie porzucono definitywnie koncepcji rekonstrukcji na terenie skansenu zabytkowego zajazdu z Łobżenicy, która pierwotnie miała być realizowana w ramach Wielkopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2007-2013 i służyć oddaniu do użytku nowego obiektu z przeznaczeniem na centrum kultury i edukacji regionalnej, o tyle przy braku tej realizacji, muzeum zobligowane jest do wypracowania innych działań, o charakterze zastępczym, które zminimalizują niedostatki w zakresie tejże infrastruktury.

Zrekonstruowany zajazd w myśl przyjętej koncepcji stanowić miał docelowo kompleksowe zaplecze, z bazą pozwalającą na rozszerzenie oferty edukacyjnej, zwiększającą możliwości parkingowe i usuwającą wszelkie niedostatki sanitarne. Dlatego obecnie należy kontynuować te działania, które w minionych kilku latach już były realizowane, między innymi za sprawą dotacji celowych na remonty od Organizatora. Dzięki wsparciu, już wyremontowano obiekt kawiarni muzealnej, w której powstały nowe toalety dla zwiedzających, kończy się również adaptacja budynku gospodarczego – stodoły, z przeznaczeniem jej na działania warsztatowe. Do tej pory obiekt ten służył jako magazyn, w którym ze względu na jego powierzchnię gromadzono sprzęt rolniczy. Ponieważ w międzyczasie – również dzięki wsparciu Organizatora – oddano do użytku kilka nowych blaszanych powierzchni magazynowych, udało się zwolnić od funkcji magazynowej obiekt stodoły, który po planowanym zakończeniu remontu jeszcze w 2017 roku, ponownie włączony zostanie do obiegu turystycznego, zwiększając jednocześnie możliwości muzeum w zakresie działań edukacyjnych. Tutaj bowiem odbywać się będzie większa część projektów o charakterze warsztatowym, nierzadko z zaangażowaniem przedstawicieli ginących wiejskich zawodów z zewnątrz. Stanie się on wówczas „zagrodą edukacyjną”.

Dużym wyzwaniem dla muzeum w Osieku, pozostaje w dalszym ciągu bezpieczeństwo zwiedzających, ale i pracowników muzeum. Dlatego też, mając na uwadze rozwój infrastruktury, należy również pamiętać o podjęciu działań w celu zabezpieczenia jak największej ilości miejsc parkingowych. W minionych latach, przy zwiększonej frekwencji w oddziale, coraz częściej dochodziło do sytuacji, że zwłaszcza podczas imprez dla szerokiego grona odbiorców, ale i imprez edukacyjnych, pojazdy przywożące turystów (głównie pojazdy autobusowe) nie miały wystarczającego miejsca do parkowania. Rodziło to inne zagrożenia, pośrednio również związane z bezpieczeństwem w ruchu drogowym, bowiem przyjezdni zmuszeni byli pozostawiać pojazdy nierzadko wzdłuż przyległej do terenu skansenu ulicy Dworcowej.

Muzeum świadome zagrożenia, wygospodarowało z części terenu niezabudowanego obiektami architektury ludowej plac, który podczas większych imprez staje się placem parkingowym. W dalszym ciągu jednak, przestrzeni tej brakuje, stąd w najbliższych latach należy o nią zadbać. Rozwiązaniem

narastającego problemu, wydaje się być kolejna koncepcja, utwardzenia wydzielonej z całości części placu, utwardzenia go i odpowiedniego odwodnienia. W tym celu w najbliższej perspektywie – jeszcze w roku 2017, muzeum chce wystąpić z wnioskiem zewnętrznym w ramach Programu Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego 2018 „Infrastruktura kultury”. o dofinansowanie celem wykonania dokumentacji technicznej na realizację zadania. W części projekt ten, pokrywałby wkład własny Organizatora, do którego muzeum również chce wystąpić. Zadanie nie ma być projektem jednorocznym, opiera się na przygotowaniu dokumentacji jw., a w kolejnym roku 2019, na budowie samego parkingu.

Ważnym zadaniem w perspektywie kolejnych kilku lat jest w końcu modernizacja monitoringu na terenie skansenu i instalacja monitoringu w siedzibie Muzeum Okręgowego w Pile. Aby ten cel zrealizować, niezbędne będzie znalezienie odpowiedniego programu Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

7. Organizacja pracy

Przedstawiane dotychczas w niniejszym opracowaniu plany powinny być zdaniem autora – jednocześnie z tytułu dotychczas pełnionej przez niego w instytucji funkcji, znającego możliwości pracowników i stan zatrudnienia w muzeum – realizowane bez radykalnych zmian w strukturze. Dotyczy to zarówno siedziby głównej muzeum, jak i jego oddziału. Opiera się to na założeniu, że wspólnie z pracownikami podjęto w okresie minionego roku analizę podejmowanych działań oraz roli jaką spełnia Muzeum w otaczającym ją środowisku, a wnioski zebrano w projekcie nowego Regulaminu Organizacyjnego, skonsultowanym z funkcjonującą w muzeum Organizacją Zakładową i przesłanym do Organizatora w bieżącym roku. Regulamin ten został przyjęty Uchwałą Zarządu Województwa Wielkopolskiego i zarządzeniem Dyrektora muzeum wprowadzony w życie z dniem 1 września 2017 roku. Nowy dokument wprowadził bardzo istotne zmiany w funkcjonowaniu jednostki, czyniąc ją bardziej przygotowaną na potrzeby kolejnych wyzwań i dostosowując ją do realizacji zadań w oparciu o realną i funkcjonującą obecnie strukturę zatrudnienia. Najistotniejsze zmiany polegały tu na uporządkowaniu tejże struktury organizacyjnej Muzeum, dotychczasowa bowiem nie nawiązywała już do założeń realizowanych zadań przez poszczególne komórki organizacyjne. Ponadto nowy dokument wyraźnie określił zależności i relacje służbowe w Muzeum, a także dokonał przejrzystego podziału obowiązków pomiędzy Dyrektorem i jego Zastępcą. Zakłada on również wyznaczenie głównych zadań poszczególnych komórek, jak i zmianę nazwy dotychczas istniejącego Działu Upowszechniania, na Dział Edukacji i Promocji, uwzględniającą rzeczywisty profil jego działania. Regulamin nawiązuje także w myśl obowiązujących przepisów do realizacji zadań w zakresie ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych.

Podsumowując, należy jednak pamiętać, iż jakkolwiek funkcjonowanie jednostki zostało znormalizowane pod względem organizacyjnym, to jednak w perspektywie kolejnych pięciu lat nie można nie uwzględniać stopniowych i nieuniknionych zmian kadrowych w muzeum. W obecnym kształcie strukturę muzeum tworzą pracownicy z różnym stażem i wysługą lat. W tym kontekście niezwykle ważnym jest, aby nieuchronna wymiana pokoleniowa, która w perspektywie lat 2018-2022 może nastąpić, zwłaszcza w odniesieniu do newralgicznych stanowisk lub komórek w muzeum, następowała w sposób nieinwazyjny, niezakłócający funkcjonowania muzeum jako całego zespołu.

8. Gospodarka finansowa

Muzeum funkcjonuje w ściśle określonych ramach finansowych, z budżetem kreowanym przez dyrektora i przedstawianym u Organizatora oraz ustalonym ostatecznie przez niego w drodze uchwały. W znacznej mierze budżet ten związany jest z kosztami stałymi instytucji, remontami i modernizacjami oraz wynagrodzeniami dla pracowników i ich pochodnymi. Jest on uzupełniany o przychody własne, jednak trudno zakładać, że w najbliższym czasie wzrost ten będzie znaczący. O ile

przychody instytucji wykazują tendencję rosnącą, to w dalszym ciągu nieznacznie one przekraczają 10 % budżetu instytucji ogółem. Wynika to z faktu, że w głównej mierze determinowane są one organizowanymi na wolnym powietrzu imprezami plenerowymi.

W tej sytuacji należy przyjąć, że dynamiczny rozwój muzeum może nastąpić w oparciu o znacznie efektywniejsze niż dotychczas poszukiwanie sposobów na pozyskiwanie zewnętrznych źródeł finansowania.

W obliczu tego wyzwania, należy utrzymywać dotychczasowy kierunek współpracy z Lokalną Grupą Działania „Krajna nad Notecią”, a w ramach tej współpracy pozyskiwać finansowanie na potrzeby projektów „miękkich” celem realizacji imprez edukacyjnych w skansenie w Osieku, a także tworzenia odpowiedniej infrastruktury związanej z małą architekturą (szata roślinna, parkingi dla rowerów, ławki i stoły dla turystów).

Znacznie większym wyzwaniem, mając na uwadze dotychczasowe działania muzeum, wydaje się pozyskiwanie środków na dotacje celowe, skupionych w ramach odpowiednich programów Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego. Tu niezbędne jest zwiększenie wysiłków, aby wnioski składać więcej i aby wnioski te uzyskiwały dofinansowanie.

Jedynym i skutecznym sposobem służącym realizacji tego celu, jest wykorzystanie „przemodelowanej” - w myśl obowiązującego od 1 września 2017 roku Regulaminu Organizacyjnego Muzeum Okręgowego w Pile, struktury organizacyjnej, w taki sposób, aby zespół tworzący aplikacje był bardziej wszechstronny, wykorzystujący nie tylko potencjał działów branżowych merytorycznych, ale i miał wsparcie od strony administracyjnej. W nowym regulaminie, komórki obligatoryjnie w zakresie pozyskiwania finansowania ze źródeł zewnętrznych ze sobą współpracują. Potencjał ten określony jako wspólny, z wykorzystaniem współpracujących ze sobą komórek organizacyjnych musi również uwzględniać możliwości dalszej współpracy z organami samorządu terytorialnego: gminnym i powiatowym, które to prowadząc własne działania w obszarze publicznym, nierzadko sięgać będą do współpracy z muzeum.